

Tea Dahl Christensen er ph.d. i kulturstudier fra Syddansk Universitet og cand.mag. i historie fra Aalborg Universitet. Museumsinspektør i nyere tid ved Museum Vestfyn. I sin afhandling har hun beskæftiget sig med aspekter af heltedannelse i relation til den danske soldat, herunder særligt heltediskurser i commemorative praksisser.

Keywords: soldat, helt, 1864, internationale missioner, historiebrug

BRUG AF EN SOLDAT FRA 1864 I NIELS KJELDSSEN ESKADRONEN

Artiklen undersøger, hvordan en soldat fra 1864 spiller en rolle i nutidig dansk militær kontekst. Den konkrete case omhandler 1. kampvognseskadron ved Jydske Dragonregiment og dennes brug af helten fra 1864, Niels Kjeldsen. Artiklen undersøger gennem analyse af materiel praksis, interviews og offentlige taler, hvordan helten konstrueres af eskadronens ledelse.

1. kampvognseskadron ved Dragonregimentet i Holstebro hedder Niels Kjeldsen Eskadronen. Eskadronen er opkaldt efter dragon Niels Kjeldsen (1840-1864), som deltog og døde i anden slesvigske krig.

I det følgende vil det overordnede spørgsmål rejses; hvordan bruges en soldat fra 1864 i Niels Kjeldsen Eskadronen i dag? Og hvorfor? Før disse spørgsmål besvares er det givtigt med et kort historisk rids over, hvordan den menige soldat Niels Kjeldsen i slutningen af 1800-tallet blev reddet ud af historiens glemsel og tildelt heltestatus.

Forud for eskadronens nutidige brug af Niels Kjeldsen går en længere virkningshistorie forbundet til Niels Kjeldsen og etableringen af ham som helt i sidste halvdel af 1800-tallet og første del af 1900-tallet.

Niels Kjeldsen (f. 1840) var dansk dragon og stammede fra Give Sogn. Niels Kjeldsen blev d. 28. februar 1864 dræbt i en træfning mellem en gruppe danske dragoner og en gruppe preussiske soldater i anden slesvigske krig. Træfningen

foregik på Højen Hede på chausséen mellem Vejle og Kolding. Den første offentlige omtale af træfningen blev bragt dagen efter i Vejle Amts Avis:

Veile, den 29de Februar. Igaar Formiddags geraadede i Blaakjær Skov en Patrouille paa 8 Mand af 6te Dragonregiments 4de Eskadron i Kamp med en stor ungarsk Husarpatrouille. Tre af Vore bleve tagne tilfange og Een saaredes, hvorimod een Dragon, der havde forsvaret sig med overordentlig Tapperhed og ikke vilde overgive sig, blev skudt giennem Hovedet og døde. Hans liig bragtes igaar her til Byen, hvor det henligger paa Lazarethet¹

Omtalen af Niels Kjeldsen som særligt tapper i samtiden kendes i øvrigt fra dagbogsoptegnelse, og gengivelsen af ham som tapper blev tillige illustreret af en anonym kunstner i en xylografi fra 1864² og senere i oliemaleriet „En helt fra 1864“ (1901). Sidstnævnte oliemaleri blev malet af Frants Henningsen og var bestilt af Brygger Jacobsen til at indgå i nationalhistorisk samling på Frederiksborg Slot. Maleriet af Frants Henningsen illustrerede hændelsen i tråd med to beretninger, der blev udgivet af en unavngiven officer³ i 1881 i Vort Forsvar.⁴ Vort Forsvar var et nyt blad udgivet af forsvarsvenner til fordel for forsvarssagen, der i det første nummer udover historien om Niels Kjeldsen f.eks. behandlede de danske forsvarsværkers forfatning efter nederlaget i 1864. Beretningerne om Niels Kjeldsen var samlet under titlen „En dansk Soldats Enekamp“ og indrammet af en stærkt ideologisk indledning omhandlende særligt højsind ved nordiske krigere. Den første beretning, der senere er kendt som „Koldingfortællingen“⁵, skildrer, hvordan Niels Kjeldsen optog kampen på stedet og sårede flere preussere:

„Den betydelige Styrke, der var tilstede af det preussiske Rytteri, sluttede en Kreds om ham, men vidste ikke saa lige, hvorledes Sagen skulde føres videre, da de med Rette syntes, at det var en ilde Adfærd, om Mange vilde angribe den enkelte Mand paa én Gang eller benytte Skydevaabnene, og det øjensynlig var en mislig Sag for enkelte at give sig i Lag med ham. Endnu en Gang syntes det, at en særlig udvalgt Rytter maatte maale sig med ham, men ogsaa denne

1 Vejle Amts Avis 29. februar 1864.

2 Xylografien „Den tappe Dragon Niels Kjeldsen“ er en tilpasset kopi af kemitypien „Eskadron Würtzen ved Husby“ (1848).

3 Senere blev det kendt, at det var oberst Christian Emil Madsen (1830–1919), der udgav beretningerne. Madsen var selv veteran fra begge slesvigske krige.

4 Meddelt af en officer, „En dansk Soldats Enekamp“, *Vort Forsvar*, nr. 1, 2. januar 1881, s. 3–4.

5 Kolding var besat af preusserne fra 18. februar 1864 og koldingfortælleren er senere blevet identificeret som hotelejer Svensson, som hævdede at have været til stede under preussernes middag om aftenen d. 28. februar.

havde ikke bedre Lykke, skjønt Dragonen var bleven saaret og tilsidst førte Sablen med venstre Haand og Tøjlerne med den højre. Da red en af de tilstedeværende Officerer eller mulig en Officersaspirant frem, tæt hen til ham og skjød ham ned.“ (Meddelt af en officer, Vort Forsvar 1881)

I beretningen kan også læses, hvordan preusseren, der havde skudt Niels Kjeldsen, blev dadlet af regimentschefen samme aften som træfningen havde fundet sted, og at han kort efter fik sin afsked ved regimentet. Den anden beretning bruges af den uanvante officer til at understøtte den første beretning.

Indtil starten af 1900-tallet var den kendte fortælling om Niels Kjeldsens endeligt i tråd med ovenstående, nemlig at han gjorde holdt, mens de andre danske dragoner flygtede. At han kæmpede heltmodigt, ene mand mod en overtallig styrke, med sværdet i sin venstre hånd efter at være blevet skadet i højre. Fjenden, preusseren, red ifølge denne version af træfningen bagom Niels Kjeldsen og skød ham fejt ned med ildvåben. En mindesten blev rejst for Niels Kjeldsen i 1891 på stedet for træfningen på Højen Hede, hvilket skete på foranledning af de danske forsvarsbrødre.

I 1902 udgav professor Karl Larsen imidlertid „Dragon Niels Kjeldsen og hans Drabsmand, en undersøgelse“. ⁶ Det nye ved Karl Larsens fremstilling var, at han fremskaffede skrevne fremstillinger fra 1864 om træfningen, ligesom han også kontaktede endnu levende øjenvidner til denne. Karl Larsen skred kritisk til værks og rejste spørgsmålstejn ved „[skildringens] indre sandsynlighed“ og „Fortællingens Sandhed“. ⁷ Karl Larsen afsluttede sin undersøgelse med at konstatere, at „Niels Kjeldsen har gjort sin Pligt og fuldt ud! Men netop derfor behøver han ingen uægte Lavrbær. Saa lidt som den danske Bondesoldat i 1864, hvis lidet romantiske, men hæderfulde Modstand han i første Række har skullet symbolisere.“ ⁸ Karl Larsens undersøgelse blev anmeldt og debatteret indgående i dagspressen i månederne, der fulgte efter udgivelsen, og linjerne i debatten blev hurtigt trukket op som to hovedpositioner. ⁹ Karl Larsen på den ene side, allieret med J. A. Fridericia, Kristian Erslev og Edvard Holm, som repræsentanter for en kritisk og sandhedssøgende position og på den anden side en „national“ position, hvor legenden om Niels Kjeldsen ikke ønskedes antastet med henvisning til det danske folks højsind og behov for en helt. Fra denne position blev det udtrykt, at Karl Larsen med sin udgivelse havde forsøgt at fratage Danmark én af sine få helte og for at bruge unødige kræfter på at rehabilitere preusseren, der havde skudt Niels Kjeldsen. Fra særligt den danske officerstand lød kritikken, at Karl Larsens

6 Larsen 1902.

7 Larsen 1902, s. 9.

8 Larsen 1902, s. 63.

9 For en mere udførlig gennemgang af debattens forløb, se Jørgensen 2013, s. 250–274.

indlæg var et dilettantisk forsøg på at skrive krigshistorie. I foråret 1902 berørte emnet så mange, at flere tusinder var samlet til mindefest ved den rejste mindesten på Højen Hede, hvilket der blev berettet om i både Dannebrog og Politiken.¹⁰

I en fællesudtalelse gav Karl Larsen og Kristian Erslev sammen med fire officerer deres bud på, hvad kampens sandsynlige forløb var, men udtalelsen lod imidlertid så mange punkter stå åbne, at Kristian Erslev i 1902 så sig nødsaget til at udgive en fyldig undersøgelse af „Niels-Kjeldsen-affæren“ i netop Historisk Tidsskrift.¹¹ Denne undersøgelse står stadig som den mest fyldestgørende undersøgelse af træfningen.

At træfningen er blevet underkastet så omfattende kildekritisk granskning, og at helten ud fra et kildekritisk synspunkt er udfordret, betyder imidlertid ikke, at Niels Kjeldsens betydning som heltesymbol ophørte, men nærmere at hans betydning som helt blev cementeret og forsøgt fastholdt i årene efter 1903. I 1912 resulterede en folkeindsamling i, at der kunne rejses et mindesmærke på Niels Kjeldsens grav for at ære hans minde.¹² Billedet, der var malet til den nationalhistoriske samling i 1901, blev i 1912 nedtaget og har siden 1967 været deponeret ved dragonkasernen i Holstebro¹³, som har billedet ophængt i officersmessen.¹⁴

At undersøge nutidig brug af Niels Kjeldsen

Interviews, indholdet af offentlige taler, avisartikler og observationer af eskadronens deltagelse i højtideligholdelse af Niels Kjeldsen er empirisk afsæt til at undersøge nutidig brug af Niels Kjeldsen i den militære organisation. Med dette afsæt er der foretaget en række valg og fravalg, som har konsekvenser for analysen. Vigtigst er det analytiske fokus afgrænset til at omhandle eskadronens ledelse og dennes brug af Niels Kjeldsen. Dette bygger på en antagelse om, at det er ledelsen, der udgør kontinuiteten i eskadronen og dermed har særlig mulighed for at definere eventuel brug af Niels Kjeldsen.

Artiklens analyser er blandt andet udarbejdet med afsæt i to semistrukturerede interviews udført i foråret 2013 med ledelsespersoner fra 1. kampvognseskadron ved Dragonregimentet i Holstebro samt to taler holdt af daværende eskadronchef ved kransenedlæggelse for Niels Kjeldsen i henholdsvis 2013 og 2014 på Give

10 Dannebrog 14.02.1902 og Politiken 18.03.1902.

11 Erslev 1902.

12 Vejle Amtsavis 30. september 1912.

13 Billedet blev hjemtaget af museet til udstilling i forbindelse med 150-året for 1864, men er tilbage i deponering ved kasernen. (Oplyst af Det Nationalhistoriske Museum september 2015).

14 R. P. 1967/1968.

kirkegård foran Niels Kjeldsens grav.¹⁵ Niels Kjeldsen Eskadronen består i dag af 77 professionelle soldater, når eskadronen er fuldt bemannet. Eskadronen har været indsat i Balkan, Irak og senest i Afghanistan på hold 13, 14 og 15 i perioden februar 2012 til august 2013. Seneste internationale udsendelse har været en vagtstyrke til NATOs styrke i Kosovo (KFOR) i 2014.

Som baggrundsviden er der desuden foretaget en gennemgang af tjenestebladet Dragonavisen i 1964-2004 efter omtaler af Niels Kjeldsen, som har givet et blik tilbage på brugen af Niels Kjeldsen før dragonernes deltagelse i missionen i Afghanistan, mens gennemgang af Give Avis 1980-2013 og Vejle Amts Folkeblad 1979-2013 har været kilde til at kortlægge eskadronens deltagelse i kransenedlæggelsen for Niels Kjeldsen på Give kirkegård.

Interviewene blev udført i april måned 2013. Begge informanter havde deltaget i kransenedlæggelsen i Give i februar samme år.¹⁶ Talerne bruges som grundlag for en særskilt analyse, der illustrerer, hvordan eskadronens ledelse i offentlig sammenhæng fortolker og gør brug af Niels Kjeldsen. Talerne er afholdt foran eskadronen og foran en fortrinsvis lokal offentlighed i Give. Den offentlige tale er en retorisk form,¹⁷ som eskadronchefen udfolder, og den adskiller sig derfor gennemløst fra interviewene.

Interviewene blev afviklet på dragonkasernen i Holstebro i eskadronens egne lokaler. Interview med eskadronchefen står centralt i artiklens analyser, da han er ansvarlig for at tegne eskadronen udadtil og har ledelsesansvar overfor soldaterne i eskadronen. Udover eskadronchefen er der på ledelsesniveau foretaget interview med seniorsergent og skydeinstruktør (SKIN) Volshøj, da han på interviewtidspunktet var ansvarlig for uddannelsesforløb i eskadronen samt understøttelse af chefen. Desuden betragtes Volshøj som en kontinuitet i eskadronen, da han er den befalingsmand, der har været tilknyttet eskadronen længst, ligesom han spiller en essentiel rolle i bearbejdningen af de nye soldater (oplyst efter samtale med tidligere eskadronchef 20. maj 2015).¹⁸ Eskadronchefen har en række udsendelser bag sig (Sudan, Irak og Afghanistan), skydeinstruktøren to udsendelser (Bosnien og Afghanistan).

15 Pr. 1. marts 2015 har Niels Kjeldsen Eskadronen fået ny eskadronchef, kaptajn Christian Dalum. I artiklen vil den tidligere eskadronchef Dennis Hejlesen blive omtalt som eskadronchef, da han var chef på det tidspunkt, hvor taler blev afholdt og interviews afviklet.

16 I det følgende vil eskadronchef kaptajn Dennis Weidemann Hejlesen og seniorsergent og skydeinstruktør Bjarke Volshøj fremgå ved deres rigtige navne, da de bestrider positioner der gør, at de vil være genkendelige. Dette sker efter aftale.

17 Wodak 1999.

18 To supplerende interviews er udført med menige i eskadronen. Hvor de to ledelsesinterview afdækker den centrale ledelses opfattelse af soldaterheltens betydning, så giver de to soldaterinterview selvsagt ikke et repræsentativt billede af helteforståelsen blandt alle de menige soldater i Niels Kjeldsen Eskadronen. Derfor er det fravalgt at inddrage disse interviews i nærværende artikel.

Ledelsesperspektivet i analysen er placeret centralt, fordi de to ledelsesrepræsentanter har en særlig rolle og position i forhold til at udstikke retning og definere eskadronen udadtil og indadtil. Den militære organisation – Forsvaret – som ledelsen af eskadronen er repræsentant for, ses som en form for statsligt agency, der har egne og åbenlyse interesser i at konstruere en stærk identitet for deres enhed udadtil såvel som indadtil.¹⁹ Der opereres altså med en antagelse om, at brugen af Niels Kjeldsen knytter sig til identitetsskabelse i det særlige miljø, de militære rammer udgør. Identitetsskabelse i militærkontekst er udforsket ud fra mange vinkler, herunder særligt i maskulinitetsstudier og studier af militær træning. I det følgende vil der især blive trukket på de studier, der behandler krigerhelten som en forestilling om en særlig form for maskulin identitet – hvor krigerhelten er karakteriseret ved at være kraftfuld, mentalt stærk og modig.²⁰

Når spørgsmålet hvordan – og hvorfor – bruger eskadronen en soldat fra 1864 rejses, har det derfor været relevant at trække på og kombinere greb fra forskning i historiebrug, traditioner og symboler – og militær identitetsskabelse, hvilket vil reflekteres undervejs i analysen.

Indenfor historievidenskab har studier i historiebrug haft vidt forskellige afsæt og analyseobjekt. Eric Hobsbawm og Terence Rangers „Invention of Tradition“ er eksempel på en tilgang, der lægger vægt på historiebrug, som udføres og praktiseres i regi af nationer og stater.²¹ I den anden ende af skalaen er forskning som har fokus på almindelige menneskers historiebrug i deres hverdag.²² På dansk grund er historiedidaktiker Bernard Eric Jensen den, der har arbejdet mest indgående med begrebet historiebrug, senest udfoldet i opstillingen af fire begrebspar, som han kalder skalabegreber, og som erstatter tidligere forsøg på typologiseringer.²³ De fire begrebspar aktør og observatørhistorie, læghistorie og faghistorie, pragmatisk og lærd historie samt identitetsnær og identitetsneutral historie handler kort opsummeret om fortidsbrugers forhold til historien og formålet med brugen

19 Ashplant, Dawson et. Al. 2000, s. 25.

20 Dawson 1994; Woodward 2000.

21 Hobsbawm og Ranger 2006.

22 Rosenzweig, R. og D. Thelen 1998.

23 I *Historie – Livsverden og Fag* fra 2003, hvor Jensen introducerede seks former for historiebrug. Dem kaldte han identitetsdannende historiebrug, perspektiverende brug, brug som scenariekompetence, brug som legitimering/delegitimering, en oplysende/klargørende brug og sluttelig en legende/fornøjende brug.

heraf.²⁴ Skalabegreberne er ikke så præcist operationaliseret, at de er velegnede som præcise analyseredskaber, men de kan bruges til at skærpe opmærksomheden mod, hvilke formål de forskellige brug af Niels Kjeldsen tjener, og hvordan de tager sig ud. Begrebsparrene bruges som pejlemærke til at belyse historiebrugerens forståelse af og formål med at bruge Niels Kjeldsen.

Niels Kjeldsen kobles til eskadronen og bliver visuel markør

Niels Kjeldsens kamp indgår overordnet i dragonregimentets selvfortælling på den måde, at regimentet har en række mindedage, hvor dagen for Niels Kjeldsens kamp er en af disse.²⁵ På denne måde kan man sige, at Niels Kjeldsen indgår i en overordnet definerende fortælling for regimentet, der konstruerer regimentets identitet som et regiment funderet i en lang historie. Den mere specifikke kobling mellem Niels Kjeldsen og 1. kampvognseskadron blev imidlertid først etableret i 1971. Tidligere eskadronchef, Dennis Weidemann Hejlesen, beskriver, hvordan tilnavnet „Niels Kjeldsen Eskadronen“ blev tildelt eskadronen, og hvorfor det betragtes som en æresbetegnelse:

„Førhen var det en ærestildeling, som eskadronerne i Danmark kæmpede om i den årlige konkurrence, men tilbage i 60'erne var 1. eskadron sejrrig i så mange konkurrencer, at man valgte at tildele eskadronen denne æresbetegnelse permanent. Det er en ære som vi i dag stadig holder i hævd, hvorfor vi også er her [til kransenedlæg-

-
- 24 Det første begrebspar *Aktør og observatørhistorie* henleder opmærksomheden på, hvor tæt fortidsbrugeren er på historien, der bruges og hvilket perspektiv der anlægges. Aktørperspektivet er kendetegnet ved at den bruges til at orientere sig i en nutidssammenhæng, hvor fortidsbrugeren står overfor en åben og uafklaret fremtid. I den anden ende af skalaen er observatørhistorie, hvor fortidsbrugeren tilbageskuende og med tid til rådighed kan anskue det skete. Med det andet begrebspar *Læghistorie og faghistorie* skærpes blikket på fortidsbrugers forståelse af historie. På den ene side faghistorikeren, som med et traditionelt fortidsfikseret historiebegreb vil være tilbøjelig til at sætte lighedstegn mellem fortid og historie og så lægpersonen, som i højere grad vil bruge sin fortidsfortolkning til at skabe samspil med nutidsforståelsen og forventningerne til fremtiden. Det tredje begrebspar *Pragmatisk og lærd historie* adresserer, hvilket forhold fortidsbrugeren har til historie. Pragmatisk brug af historie refererer til, at historie skal have en brugsværdi og i modsatte ende af skalaen, at „den lærde“ interesse for historie er af antikvarisk karakter, hvor interessen for det forgangne „an sich“ er i centrum. Det fjerde begrebspar *Identitetsnær og identitetsneutral historie* vedrører brug af historie i forbindelse med identitetsarbejde. Som eksempel på identitetsnær historie fremhæver Jensen f.eks. etnocentrisk historie, hvor noget opleves som interessant, fordi det vedrører et „vi“ som fortidsbrugeren identificerer sig med.
- 25 De øvrige mindedage er: 29. februar 1864: Rytterfægtningen ved Vorbasse, 1. november 1679: Oprettelsesdag, 31. maj 1849: Rytterfægtningen ved Aarhus, 12. oktober 1813: Rytterfægtningen ved Rosengarten, 6. december 1813: Kampen ved Rahlstedt, 10. december 1813: Slaget ved Sehested.

*gelse i Give] i dag. Vi bærer våbenskjoldet både på vores arm og på vores estandart med stolthed, og det er det, der binder os sammen som eskadron.*²⁶

Det fremgår af ovenstående citat, at Niels Kjeldsen har lagt navn til en konkurrence, Niels-Kjeldsen Dysten, hvor landets eskadroner kæmpede mod hinanden. Samtlige enheder fra dækningsstyrken deltog og dystede i disciplinerne pudsning, påklædning, pakning, 1600 meter løb, håndgranatkastning, handlebane, feltskydning, våbenbetjening med specialvåben, motortjeneste og ABC-tjeneste.²⁷ Oprindeligt fik den eskadron, der sejrede, lov at kalde sig Niels Kjeldsen eskadronen, indtil dysten afholdtes igen, men som den tidligere eskadronchef også refererer i ovenstående, fik 1. kampvognseskadron på et tidspunkt lov til at beholde titlen efter at have vundet dysten flere år i træk. Vinderen af dysten fik overrakt Niels Kjeldsen-standeren samt Niels Kjeldsen-pokalen.

I Dragon Avisen fra 1969 står at læse, at dysten fik sit navn med reference til at:

*„Niels Kjeldsen havde meget ulige betingelser at kæmpe under. Det havde eskadronerne også. Nogle enheder stod foran hjemsendelse, andre var næsten nye. Men alle gik til „biddet“ med gå-på-mod og viste dygtighed i disciplinerne, ligesom der udvistes interesse for sagen.*²⁸

Citatet illustrerer, at brugen af Niels Kjeldsen her består i at anvende elementer i fortællingen om Niels Kjeldsen til at motivere soldaterne til at konkurrere og dygtiggøre sig i militære discipliner – det giver altså mening at tale om disciplinerende og pragmatisk brug af en historisk person.

Synlig er sammenkoblingen mellem Niels Kjeldsen og 1. kampvognseskadron i dag helt konkret i form af eskadronens eskadronmærke, som eskadronens soldater bærer på deres uniform, og som dermed tegner eskadronen udadtil.

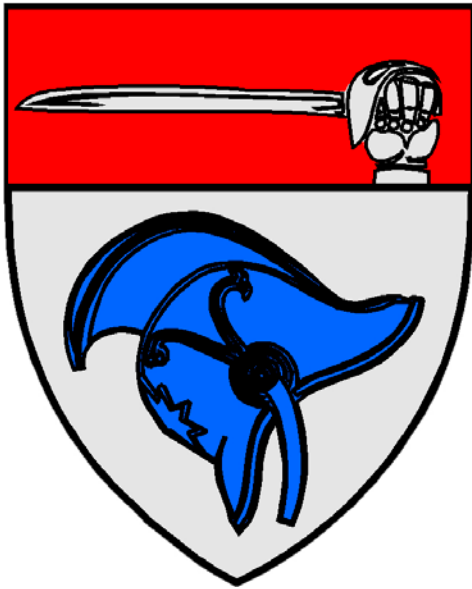
Mærket har eskadronen fået lov til at anvende som deres eskadronmærke af den daværende Give Kommune. Mærket var oprindeligt et byvåben, taget i brug i 1962 af den daværende Give Kommune.²⁹ Byvåbenet er udarbejdet ud fra traditionelle heraldiske principper og det blev taget i brug af eskadronen i 1971 som eskadronmærke. Det forestiller Niels Kjeldsens hjelm, der er vist i en faldende positur for at illustrere Niels Kjeldsens fald. Derforuden er en sabel, holdt i venstre hånd, afbilledet, hvorved et væsentligt element i gengivelserne af Niels

26 Tale ved kransenedlæggelse på Give Kirkegård, daværende eskadronchef Dennis Weidemann Hejlesen 2013.

27 Dragonavisen 1969, s. 8–9.

28 Dragonavisen 1969, s. 8.

29 Achen 1982.

III. 1. Byvåbenet fra 1962.

Kjeldsens døds kamp og et symbol på hans ukuelighed er fastholdt i byvåbenet og ligeledes bragt videre ind i eskadronens visuelle identitet. Eskadronchefen har desuden peget på, at eskadronmærket bæres på venstre arm for netop at minde om, at man skal kæmpe videre.³⁰ På denne måde synliggøres det næsten mytiske element i fortællingen om helten, der skadet i højre arm anvender den venstre, i placeringen af eskadronmærket. Dette element bliver en synlig, visuel markør i eskadronens identitet udadtil, og der er skabt en fysisk forbindelse mellem et symbol på den historiske helt og nutidens soldat.³¹

På Jydske Dragonregiments hjemmeside kan man se, hvordan Niels Kjeldsen er inkorporeret i enhedens identitet udadtil, i beskrivelse af eskadronen: "Eskadronen har fået sit navn efter den danske krigshelt fra 1864 dragon Niels Kjeldsen, der ene mand tog kampen op mod den preussiske overmagt og dermed blev et symbol på dansk mod og viljestyrke i en ellers håbløs krig."³² I et hæfte om Jydske Dragonregiments historie på regimentets hjemmeside kan man ligeledes læse om Niels Kjeldsens betydning for dragonerne i nutiden som: „(..) inspirationen til det, der i nutiden betegnes som dragonånden, dvs. viljen til uførtrodet, uegenlystigt og udholdent at fortsætte opgaveløsningen til trods for, at det umiddelbart ser mørkt ud.“³³ Dette afspejler en brug af Niels Kjeldsen som historisk symbol på en række egenskaber, som man gerne ser, at soldaterne i dragonregimentet besidder, og som har udkrystalliseret sig i udtrykket „dragonånden“.

30 telefonsamtale d. 20.05.2015.

31 Mach 1993, s. 62–63.

32 [http://forsvaret.dk/JDR/PANSERBATALJONEN/ENHEDER/1 KVESK/Pages/default.aspx](http://forsvaret.dk/JDR/PANSERBATALJONEN/ENHEDER/1%20KVESK/Pages/default.aspx) (Besøgt 8/10 2015).

33 <http://forsvaret.dk/JDR/Om%20Jydske%20Dragonregiment/Jydske%20Dragonregiments%20Historie/H%C3%A6fter/Documents/Artikel%20vedr%20dragon%20Niels%20Kjeldsen.pdf> (Besøgt 21/6 2016).

I eskadronens dagbog, som er ført fra 1956 og frem til 2011, ses en række indføringer, der vedrører eskadronens ihukommelse af Niels Kjeldsen. Indføringer vidner om, at kransenedlæggelsen i Give har ændret form og omfang undervejs, og at eskadronen tilsyneladende har haft øget fokus på kransenedlæggelsen fra 2001.

Den første indføring i dagbogen er fra 2. marts 1987 og beretter kort om, at repræsentanter fra eskadronen var på kirkegården for at lægge en buket. Et avisudklip fra 1990, indsat i dagbogen under indføringerne fra 1987, beretter ligeledes om, at en lille enhed bestående af premierløjtnant, befalingsmand og seks konstabler fra eskadronen havde lagt en krans ved mindestenen for Niels Kjeldsen i Give by. I dette udklip refereres desuden til, at året forinden, 125-året for 1864, havde været anderledes, idet hele eskadronen havde deltaget i en mindehøjtidelighed for Niels Kjeldsen.

En indføring fra december 1997 beretter om, at Gives borgmester og økonomiudvalg var på besøg i forbindelse med, at Give Kommune havde skænket 10.000 kr. til t-shirts til eskadronen, ligesom Give Kommune i 2001 gav et nyt skilt til eskadronens kvarter på kasernen.

Eskadronens dagbog vidner også om andre former for brug af Niels Kjeldsen, f.eks. i forbindelse med deltagelse i Danmarksmesterskabet for kampvognsbesætninger. Et udklip fra år 2000 viser, at den bedste kampvognsbesætning bliver fremhævet som Dragon Niels'er, mens eskadronchefen for 1. eskadron i 2002 fik udleveret Niels Kjeldsen standeren fra regimentschefen for bedste kampvognsbesætning. Således holdes traditionen fra 1960'erne om dyst i kampvognsfærdigheder stadig i hævd.

Indføringerne i dagbogen er sporadiske, men fra 2001 og frem til 2011 er der mere konsekvent indført oplysninger om deltagelse i kransenedlæggelsen i Give og i det hele taget om forbindelserne mellem eskadronen og Give by. En anden praksis, der refereres til i dagbogen, er uddelingen af det såkaldte Niels Kjeldsen mærke. I 2011 står indført, at Niels Kjeldsen mærket er blevet uddelt til alle i eskadronen i forbindelse med den årlige kransenedlæggelse for Niels Kjeldsen i Give, og at det fra den dag skal fremvises på forlangende til enhver tid. Niels Kjeldsen mærket er en nøglering, hvorpå våbenskjoldet med Niels Kjeldsens hjelm og sabel er afbilledet. Eskadronchef Dennis Hejlesen beskriver, hvordan nøgleringen, der kaldes „nilleren“, fungerer som første introduktion til Niels Kjeldsen for de nye medlemmer af eskadronen. „Nilleren“ tildeles først efter gennemført grunduddannelse i kampvogn, samt endt skarpskydningsperiode med deres kampvogn.³⁴ Niels Kjeldsen Mærket er en fysisk markør af samhørighed og tilhørsforhold til eskadronen og fungerer således som en identitetsmarkør. Niels Kjeldsen markerer et fællesskab, som repræsenteres ved nøgleringen og traditionerne omkring den-

34 Hejlesen 2013, s. 12.

III. 2 Niels Kjeldsen Eskadronen ved kransenedlæggelse på Give kirkegård 28. februar 2013. Foto: Tea Dahl Christensen.

ne. På denne måde bruges Niels Kjeldsen i det, man kunne kalde identitetsnær brug af historien – der skabes et „vi“ og individet knyttes hertil.

Årligt mindes Niels Kjeldsen ved en kransenedlæggelse på hans dødsdag, d. 28. februar på Give kirkegård. Kransenedlæggelsen afvikles i dag fra lokalt hold med Give-Egnens Museum, menighedsråd, borgerforening og bibliotek som lokale tovholdere. I det følgende afsnit vil eskadronchefens taler til kransenedlæggelsen blive analyseret.

Helten formuleres – legitimerende og identitetsskabende historiebrug

De to taler, der analyseres i det følgende, er holdt af eskadronchefen for 1. kampvognseskadron fra Dragonregimentet i Holstebro. Talerne er holdt i henholdsvis 2013 og 2014 ved kransenedlæggelsen for Niels Kjeldsen på Give kirkegård.³⁵

Talen fra 2013 indledes af eskadronchefen med ordene: „Jeg vil blot konstatere, at Niels Kjeldsen var en helt“ uanset, at der eksisterer flere versioner af historien om Niels Kjeldsen. Her viser eskadronchefen indledningsvis, at han har kendskab til Niels Kjeldsens virkningshistorie og de forskellige udlægninger af træfningen. Indledningen virker til at demonstrere overfor tilhørerne, at helten ikke er til diskussion, og at Niels Kjeldsens helteposition i denne tale ikke vil

35 Begge taler er optaget og transskriberet efterfølgende.

blive udsat for en destabilisering eller udfordring. Således skaber eskadronchefen en lukning af betydning, det vil sige at der skabes entydighed omkring Niels Kjeldsen. Eskadronchefen fortsætter og udpeger to forhold ved Niels Kjeldsen, der i hans øjne definerer helten: at han „stod alene mod overmagten“ og at „han valgte at give sit liv for det, han troede på“. Således fremtræder disse to elementer som centrale i forhold til at fastlægge heltens betydning. Udpegningen af de heroiske elementer i fortællingen om Niels Kjeldsen fungerer som afsæt for resten af talen, hvor eskadronchefen udfolder en brug af Niels Kjeldsen, der binder ham sammen med Niels Kjeldsen Eskadronens soldater. De værdier, eskadronchefen italesætter og kobler på Niels Kjeldsen, knytter han sammen med nutidens soldater, og her tilføjes to nye elementer i heltediskursen: „kammeratskabet“ og „troen på at man gør det rigtige“. At sammenknytningen af den historiske soldat og nutidens soldat etablerer betydning og identitet relationelt, mellem Niels Kjeldsen og eskadronens soldater, kan ses i italesættelsen af den frygt, som eskadronchefen mener, Niels Kjeldsen må have følt, og den frygt som soldaterne føler i dag, frygten for at miste livet og for at svinge sine kammerater. Her sammenknyttes Niels Kjeldsen og soldaterne i eskadronen gennem den fælles frygt for ikke at slå til og frygten for at dø. På denne måde virker brugen af Niels Kjeldsen til at placere nutidens soldat i en større historisk sammenhæng, og et identitetsfællesskab, hvor alle soldater er forbundet af et universelt vilkår ved at være soldat, risikoen for at dø.

De vilkår, Niels Kjeldsen kæmpede under, sammenligner eskadronchefen med vilkårene for soldaterne i dag. Niels Kjeldsen identificeres, som vi så ovenfor, som en helt, fordi han „stod alene mod overmagten og valgte at give sit liv for det, han troede på“. Disse Niels Kjeldsens værdier tilskrives ligeledes nutidens soldater ved formuleringen: „De værdier, som Niels Kjeldsen stod for, gælder også i dag.“ og „det er stadig kammeratskabet, troen på, at man gør det rigtige, som holder soldaten i gang.“ Dette bevirker, at nutidens soldater og fortidens soldat forenes som helte på tværs af tid, fordi det, der eventuelt kunne adskille dem fra hinanden, er udeladt. Sammenstillingen virker til at opløse det partikulære og skaber i stedet identifikation mellem de to tiders soldater og krige,³⁶ og et forestillet fællesskab er formuleret.³⁷ Det forstås, at den nye soldat også er værdig til at opnå støtte fra samfundet, uagtet eventuelle kritikker mod Afghanistan-krigens legitimitet, for gennem sammenstillingen er der ifølge eskadronchefen intet, der adskiller ham fra fortidens helt; vilkårene og værdierne er de samme. Krigenes forskellige karakter, bondsoldaten overfor den professionelle soldat og lignende forskelle, italesættes ikke i denne kontekst, da en sådan italesættelse ville synliggøre eventuelle modsætningsforhold og antagonismer.

36 Laclau and Mouffe 2001 (1985), s. xiii.

37 Anderson 2006 (1983).

Eskadronchefen italesætter imidlertid en forskel, idet han fremhæver, at soldaterne i dag også må frygte fordømmelse fra det samfund „(..) som soldaten er taget i krig for at beskytte.“ Her konstruerer han en ny frygt, der taler til publikums følelser og samvittighed, men som også taler ind til den fordømmelse, som soldaterne selv har oplevet.³⁸ Udpegningen af samfundets fordømmelse mod nutidens soldater virker til at skabe sympati for soldaten og virker som en delegitimering af den kritik, dele af det omgivende samfund udøver overfor Danmarks deltagelse i krigen i Afghanistan.

I 2014 var rammen omkring kransenedlæggelsen i Give udvidet i forhold til de foregående år, idet det var 150-året for krigen i 1864 og dermed også for Niels Kjeldsens død. Udover kransenedlæggelse omfattede begivenhederne et stort tilrettelagt program orkestreret af Vejle Kommune og Give-Egnens Museum. På dagen kunne man blandt andet i Give by se en F-16 flyver, opleve reenactment gruppen Jydske Landsoldater, Fredericia Kanonérdrag og Niels Kjeldsen Eskadronen samt se en pansret mandskabsvogn og en kampvogn. Dagen afsluttedes med foredrag af oberst Lars Møller, Søren Meltofte (forfatter til bog om Niels Kjeldsen³⁹) samt eskadronchef Dennis Weidemann Hejlesen. Her udgør de forskellige begivenheder tilsammen en event, hvor meget forskellige former for historiebrug er i spil. Dagen blev blandt andet brugt til, at Forsvaret præsenterede sin nye uniform, og de lokale kunne se de militære køretøjer i aktion. Markeringen af Niels Kjeldsens død blev således en platform for Forsvaret til at komme i kontakt med lokalbefolkningen – en form for legitimerende historiebrug, hvor Forsvaret er på charmeoffensiv. Foreningerne Jydske Landsoldater og Fredericia Kanonérdrag var med og udfoldede deres historiefortolkning til glæde for publikum – en legende og fortolkende historiebrug.

I talen fra 2014 lægger eskadronchefen vægt på at forklare, hvordan nye soldater „oplæres“ i historien om Niels Kjeldsens modige kamp. Det er historien i en version, hvor der lægges vægt på en modig handling for kammeraterne i kampen mod preussernes offensiv. Oplæringen sker ifølge ham, fordi de skal mindes om, at det at være soldat i nutiden på mange måder er lig det at være soldat i 1864, hvorved de to tiders soldater gøres lig hinanden. Det fælles er:

„Det handler stadig om at være modig og offensiv i både tanke og handling. Man skal være villig til at ofre noget ekstra, både for sine kammerater, men også for den opgave man er sendt ud at løse, uagtet hvor lille en soldat man er i den store sammenhæng, så er man stadig en soldat, uden hvem de store opgaver ikke kan løses.“⁴⁰

38 En fordømmelse som han også nævner i interview. Interview Hejlesen, s. 8.

39 Meltofte 1997.

40 Tale ved kransenedlæggelse på Give Kirkegård, eskadronchefen Dennis Weidemann Hejlesen, 2014.

III. 3 150-året for 1864 fejres i Give By. 2014. Foto: Tea Dahl Christensen.

Ovenstående udpeger den opførsel, som eskadronchefen mener, soldaterne skal tage med sig og lade sig inspirere af fra Niels Kjeldsen. Udsagn som: „modigt kastede sig ind i kampen“, „Dragon Ullerups [Niels Kjeldsens] indædte kamp mod overmagten“ og „Niels Kjeldsens kamp mod de ulige vilkår“ fungerer som omdrejningspunkter i brugen af Niels Kjeldsen. I denne tale, i modsætning til talen fra året før, bruger eskadronchefen imidlertid ikke betegnelsen „helt“ om Niels Kjeldsen. Men Niels Kjeldsen beskrives som modig og ukuelig og bruges som imperativ til soldaterne om, at de også bør vise „mod“ og „offensiv tanke og handling“. Her fremgår det, hvordan Niels Kjeldsen bruges pragmatisk af eskadronchefen til at installere det rigtige *mind-set* hos soldaterne; de skal vise mod og offervilje, når de løser opgaver. Maskulinitetsforsker R.W. Connell taler om, at en maskulin heroisme fungerer som „limen der binder en hær sammen“, hvilket synes synligt her.⁴¹ På denne måde bruger eskadronchefen erindringer af Niels Kjeldsen i disciplineringen af soldaterne. De bliver præsenteret for nogle handlingemåder, som de bør tilstræbe for ultimativt at blive erindret som Niels Kjeldsen. Han italesætter, at soldaten er vigtig for løsning af de store opgaver, med formuleringen: „(...) uagtet hvor lille en soldat man er i den store sammenhæng, så er man stadig en soldat, uden hvem de store opgaver ikke kan løses“, hvilket tilskriver værdi til den enkelte og skaber billedet af den lille soldat i en større kontekst. Denne konstruktion af soldaten som den lille soldat i den store kontekst udvisker

41 Connell 1995, s. 214.

igen forskelle mellem de to tiders soldater og virker til at skabe en diskurs om den almindelige, jævne, men vigtige og seje soldat.

Med formuleringen „Af samme årsag går historien om Niels Kjeldsens bedrifter heller aldrig af mode, de vil stadig minde os om, hvad der i den yderste konsekvens forventes af alle“ anerkender eskadronchefen, at Niels Kjeldsens kamp havde dødelig udgang, og at det også kan være konsekvensen for soldaterne i eskadronen. Igen er der tale om disciplinering af soldaterne, hvor død præsenteres som den yderste, og ærefulde, konsekvens ved at være soldat. Fortællingen er ingeniørlig tragisk, selvom Niels Kjeldsens kamp havde dødelig udgang. Snarere er læren, at det er det der „forventes af alle [soldater]“. Den tragiske fortælling undviges, fordi Niels Kjeldsens opofrelse og død afspejler de værdier, der artikuleres som efterstræbelsesværdige.

Niels Kjeldsen bruges også til at koble de nutidige internationale missioner til en kamp for Danmark. Eskadronchefen slutter talen af med at fortælle, at alle tre kampvognsdelinger har været i Afghanistan, og at de, hver gang de har været udsendt, har fløjet Niels Kjeldsen estandarten⁴² og dermed: „til stadighed at minde os selv om værdierne bag Niels Kjeldsens opofrelse i 1864“. Herved aktualiseres Niels Kjeldsen og bringes ind i nutidens krigsengagement, symboliseret ved eskadronens estandart. Helten og de værdier, han tilskrives, erindres under udsendelse og identificeres som aktuelle i nutiden. På denne måde kan man sige, at Niels Kjeldsen virker til at tilføre den internationale mission en patriotisk dimension, hvilket er interessant i relation til aktuelle diskussioner i forskningen af heroisme, fx repræsenteret i Cheyney Ryans diskussion af, hvorvidt de internationale missioner har svært ved at inspirere til heroisme, f.eks. forstået som villigheden til at ofre sit liv, eller om der mangler et element af patriotisme for at skabe mening for soldaterne.⁴³ At Niels Kjeldsen tilfører en sådan patriotisk eller partikulær dimension til det at være soldat i internationale missioner, peger ovenstående på. Noget som eskadronchefen også formulerer i det efterfølgende interview, hvor han beskriver en hverdag for eskadronen, der er præget af deltagelse i internationale missioner og *counter-insurgency* operationer (COIN): „Det [kransenedlæggelsen] giver i hvert fald linket til den nationale del af at være soldat, på den nationale identitet, som ellers hurtigt kan gå tabt“.⁴⁴ Omvendt kan man sige, at den konstruktion af helten, som Niels Kjeldsen udgør, står tilbage som universel, repræsenteret ved universelle værdier, der historisk set ofte er tilskrevet helten, f.eks. mod og offervilje.

Analysen af de to taler peger på, at forestillinger om helten bringes i anvendelse ved eskadronens ledelse i en offentlig kontekst med klar adressering til soldaterne i eskadronen. I talerne formidles Niels Kjeldsen som symbol på en

42 En estandart er en rytterfane.

43 Ryan 2014, s. 126.

44 Hejlesen 2013, s. 4.

heltemodig soldat for eskadronens soldater ved at sammenstille fortidens og nutidens soldater. Det sker gennem fremdragelse af fire egenskaber; mod, offervilje, kammeratskab og troen på at gøre det rigtige som omdrejningspunkter i konstruktionen af helten.

Analysen viser også, hvordan helten konfigureres, ved at pege på, hvad man kunne kalde universelle værdier ved helten. Værdier der gør, at fortidens nationale krig kan sammenlignes med nutidens internationale krigsdeltagelse.

Pragmatisk brug af helten fra 1864

Den følgende analyse stiller skarpt på, hvordan Niels Kjeldsen bruges af de to ledelsespersoner. Til forskel fra ovenstående analyse af de offentlige taler, er analysen i det følgende udarbejdet på grundlag af interviews med de to centrale ledelsesfigurer.

Analysen vil vise, hvordan ledelsen i Niels Kjeldsen Eskadronens primært pragmatiske brug af Niels Kjeldsen kommer til udtryk. Niels Kjeldsen bruges af ledelsen som symbol på en række moralske værdier, og han aktualiseres ved at pege på det, der opfattes som relevante værdier for en soldat. Samtidig kan man med en historiebrugsterminologi også pege på, at den identitetsnære historiebrug⁴⁵ er dominerende, idet Niels Kjeldsen bruges til at orientere sig i en nutidig identitetsopbygning i eskadronen. Anvendelsen af Niels Kjeldsen tilføjer så at sige en historisk dimension til identitetsarbejdet, som jeg vil vise i det følgende.

Forestillingen om, at man kan lære noget af historie, ses i begge interviews. Topos'et *historia magistra vitae* indebærer ideen om, at mennesker er lærende, og at de kan opnå nye indsigter gennem udforskning af fortiden.⁴⁶ Skydeinstruktøren og befalingsmanden Volshøj beskriver det således, at fortællingen om Niels Kjeldsen er en stor del af hverdagen for eskadronen, og at den fungerer som grundlag for alt det eskadronen laver. Histories rolle sætter sig også igennem i denne passage, hvor skydeinstruktøren forklarer, på hvilken måde historie er vigtig at fastholde:

„Man kan jo sige, at det var jo ikke alt, hvad Niels Kjeldsen gjorde, der var helt rigtigt, men det har man jo så også lært af senere, ikke også? Så derfor er det vigtigt for os at fastholde historie for at lære noget af den, så vi kan hele tiden blive bedre og ikke bare kun ser fremad.“⁴⁷

45 Jensen 2010, s. 51–52.

46 Jensen 2000, s. 206.

47 Volshøj 2013, s. 2.

Citatet illustrerer, hvordan informanten ser Niels Kjeldsen og historie generelt, som noget man som soldat i eskadronen kan lære af, når man agerer i nutiden. Fortidens fejl behøver ikke gentages, og soldaten kan blive en bedre soldat ved at se tilbage. Her er ideen om et lærende menneske, der tager ved lære af at granske fortiden, meget tydelig. Endvidere illustrerer citatet også et historiesyn hos informanten, hvor dét blot at se fremad suppleres med et blik tilbage. Hermed får informanten så at sige placeret eskadronen i en tidslighed, hvor historie kobles til nutiden og fremtiden og det fremtidsrettede blik ikke kastes uden tanke for det, der er gået forud.

Et pragmatisk forhold til historie og helte afspejles ligeledes i skydeinstruktøren Volshøjs forklaring af, hvordan eskadronen arbejder med at fastholde traditioner og bestemte dyder:

„Altså overordnet så ser jeg det sådan, at noget af det vi bygger alle vores ting på, det er jo traditioner og nogle ting som vi vil fastholde og nogle dyder, at vi fastholder, og der bruger vi jo historie og helte og alle mulige andre til at forstærke de her ting, så folk har en eller anden følelse af, at det er der, man hører til, det er jo noget af det stærkeste man kan få og få bedre association med alle de her ting.“⁴⁸

„Historie og helte“ bruges ifølge informanten begge i eskadronen til at fremme soldaternes følelse af tilknytning til enheden og til at give soldaterne et stærkt ståsted. „Historie og helte“ bliver brugt til at holde sammen på eskadronen som enhed, og disse medvirker til at sætte en historisk ramme om eskadronfællesskabet. Som behandlet tidligere, er eskadronmærket et andet eksempel på, hvordan eskadronen inkorporerer Niels Kjeldsen i deres enhedsidentitet, blot på en visuel måde.

Med dette sagt, så er det interessante, med særligt blik for heltens præcise konstruktion, hvad der fremdrages ved Niels Kjeldsen som erindringsværdigt. Her bliver det tydeligt, at det ikke er afgørende, at det netop er Niels Kjeldsen, der erindres. Niels Kjeldsen bliver et symbol for noget andet. Eskadronchefen siger:

„(..) så hvis jeg skal være kynisk, så er det ikke lige nødvendigt, at det skal være Niels Kjeldsen som individ, det er gerningen, der er interessant, og det er det, der kan relateres til i dag, der er interessant. Så det er ideen om, og forestillingen om, en måde at løse opgaven på som soldat, som er til efterlevelse.“⁴⁹

48 Volshøj 2013, s. 2.

49 Hejlesen 2013, s. 17.

Niels Kjeldsen bliver noget i kraft af „gerningen“. Hans handlinger vurderes på en sådan måde, at de kan relateres til nutiden og inspirere til løsning af opgaver som soldat. Niels Kjeldsen repræsenterer altså en form for idealforestilling om, hvordan man kan handle som soldat. Niels Kjeldsen bliver altså erindret som symbol og en idealisering, mere end som en virkelig person, hvilket Orrin E. Klapp peger på som karakteriserende for heltedyrkelse.⁵⁰ Italesættelsen af Niels Kjeldsen som forbillede ud fra sine gerninger virker til at ophøje soldatens handlinger og til at inspirere til egen handling. Man kan med andre ord sige, at helten i denne kontekst får funktion af motivation eller identifikation for soldaten, som har en historisk model at efterligne og se op til.⁵¹

Hvad idealiseringen af Niels Kjeldsen består i, er ikke klart defineret, men af nedenstående fremgår det, at det ifølge eskadronchefen er forestillingen om, at han besidder en række værdier, der skal inspirere:

„Jeg ved ikke, om jeg synes, det er relevant, at det er specifikt Niels Kjeldsen, men som jeg sagde til at starte med, synes jeg, det er relevant, at man ihukommer, hvad det var, han stod for. Og sådan nogle ting som ære, moral og etik, at det kommer ind over det. Og jeg synes det er dét, der gør at det er vigtigt.“⁵²

Opsamlende viser ovenstående analyse, at Niels Kjeldsen bruges, fordi han forestilles at besidde nogle bestemte værdier. Niels Kjeldsen forbindes med begreber, der er grundlæggende i moralfilosofien,⁵³ begreberne „ære, moral og etik“. Tilskrivningen af disse værdier til Niels Kjeldsen fungerer som en form for moralsk imperativ; at nutidens soldater kan blive vejledt til at handle, underforstået moralsk, „rigtigt“ ved at ihukomme de værdier, Niels Kjeldsen forbindes med. Gennem denne kobling sker en pragmatisk brug af historien, hvor soldaterne tager og lærer det af historien, som de finder nyttigt i deres nutid. Identitetsnær brug fordi der etableres et moralsk fællesskab mellem fortidens og nutidens soldat på tværs af tid.

Forestillingen om den individuelle helt som et symbol, der besidder moralske egenskaber, og som nutidens soldater kan lære noget af, eksisterer fortsat i Niels Kjeldsen Eskadronen, som ovenstående analyser af ledelsens historiebrug har vist.

50 Klapp 1949, s. 61.

51 Ryan 2014, s. 134.

52 Hejlesen 2013, s. 14.

53 Christensen 2011.

Afslutning

I artiklen undersøges, hvordan ledelsen i en dansk kampvognseskadron bruger en soldat, Niels Kjeldsen fra 1864.

Når der i artiklen svares på spørgsmålet hvordan – og hvorfor – eskadronen bruger en soldat fra 1864, trækkes der på forskning i historiebrug, traditioner og symboler – og militær identitetsskabelse.

Historiedidaktiker Bernard Eric Jensens skalabegreber anvendes som pejlemærker i analysen af, hvordan ledelsen bringer den historiske soldat i spil. Skala-begreberne synliggør, hvordan brugen af Niels Kjeldsen virker identitetsskabende og legitimerende.

Analysen viser, at Niels Kjeldsen bruges i eskadronens visuelle identitet og indgår i hverdagslivet på kasernen såvel som i rituelle handlinger. F.eks. bærer soldaterne „Niels Kjeldsen mærket“ på sig, og eskadronmærket på venstre skulder er en fysisk markering og sammenbinding af fortiden og nutidens soldat via de mytiske elementer i fortællingen om Niels Kjeldsens død. De fysiske markører virker således identitetsskabende og fællesskabsfremmende.

I eskadronchefens officielle taler ved kransenedlæggelsen på Niels Kjeldsens dødsdag formuleres helten. Helten konstrueres igennem fire centrale omdrejningspunkter: mod, offervilje, kammeratskab og troen på at gøre det rigtige. Analysen viser også, hvordan sammenstillingen af fortidens og nutidens soldat opløser det partikulære og skaber identifikation på tværs af to tider og to tiders krige. Brugen af Niels Kjeldsen virker legitimerende og sigter på at have disciplinerende virkning på eskadronens soldater. Analyse af interviews med de to ledelsespersoner viser, at Niels Kjeldsen opfattes som symbol på en række værdier, f.eks. moral, ære og etik – og at brugen af Niels Kjeldsen på denne måde skal inspirere soldaterne til egen handling.

Litteraturliste

- Achen, Sven. T. 1982: *Danmarks kommunevåbener samt Grønlands og Færøernes*. Komma, København.
- Anderson, Benedict 2006 (1983): *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. Verso, London.
- Ashplant, Timothy. G., et al. 2000: *The politics of war memory and commemoration*. Routledge, London. DOI: 10.1111/aspp.12015
- Christensen, Anne Marie, Søndergaard 2011: „Dydsetik“. *Filosofisk etik*. (red) Christensen, Anne Marie Søndergaard. Aarhus Universitetsforlag, Aarhus, s. 99-120.

- Connell, Raewyn W 1995: *Masculinities*. University of California Press, Berkeley.
- Dawson, Graham 1994: *Soldier heroes : British adventure, empire and the imagining of masculinities*, Routledge. DOI: 10.4324/9780203411162
- Dragonavisen 1969. „Stander og pokal gik til kampvognseskadron.“
Dragonavisen. Nov, årg. 6, s. 8-9.
- Erslev, Kristian 1902: „Nils Kjeldsen den 28. februar 1864: en kritisk Undersøgelse.“ Historisk Tidsskrift. række 7, Bd 4, s. 145-270.
- Hobsbawm og Ranger (red) 2006: *The invention of tradition*, Cambridge University Press.
- Jensen, Bernard Eric 2000: *At bruge historie : i en sen-/postmoderne tid*. Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg.
- Jensen, Bernard Eric 2003: *Historie – livsverden og fag*, Gyldendal.
- Jensen, Bernard Eric 2010: *Hvad er historie*. Akademisk Forlag, København.
- Jørgensen, Jesper Düring 2013: *Den smilende kamæleon. Karl Larsen (1860-1931) Digter, journalist, militarist*. Museum Tusulanums Forlag.
- Klapp, Orrin E. 1949: „Hero Worship in America.“ *American Sociological Review*. Vol. 14, no. 1 Feb, s. 53-62. DOI: 10.2307/2086446
- Laclau, Ernesto og Chantal, Mouffe 2001 (1985): *Hegemony and socialist strategy : towards a radical democratic politics*. Verso, London.
- Larsen, Karl 1902. *Dragon Niels Kjeldsen og hans Drabsmand*. København.
- Mach, Zdzislaw 1993: *Symbols, Conflict, and Identity. Essays in Political Anthropology*. State University of New York Press, New York.
- Meddelt af en officer 1881: „En dansk Soldats Enekamp“, *Vort Forsvar*, nr. 1, 2. Januar, s. 3-4.
- Meltofte, Søren 1997: *Dragon Niels Kjeldsen og hans kammerater 28. februar 1864*. Wisby & Wilkens, Galten.
- Rosenzweig, R. og D. Thelen 1998: *The presence of the past : popular uses of history in American life*. New York, Columbia University Press.
- R. P. Dec- Jan 1967/1968. „Billede af Niels Kjeldsens sidste kamp til Regimentet.“ *Dragonavisen*, s. 4.
- Ryan, C. 2014. „The Dilemma of Cosmopolitan Soldering“. *Heroism and the changing character of war: toward post-heroic warfare?* S. Scheipers. Palgrave Macmillan, Basingstoke, s 120-141. DOI: 10.1057/9781137362537_9
- Vejle Amts Avis 29. februar 1864.
- Vejle Amtsavis 30. september 1912.
- Wodak, Ruth 1999: *The discursive construction of national identity*. Edinburgh University Press, Edinburgh.

Woodward, Rachel 2000. „Warrior Heroes and Little Green Men: Soldiers, Military Training, and the Construction of Rural Masculinities.“ *Rural Sociology* 65 (4), s. 640-657. DOI: 10.1111/j.1549-0831.2000.tb00048.x

Utrykte kilder

Hejlesen, Dennis. Eskadronchef. Interview gennemført 8.4.2013 af T. D. Christensen.

Hejlesen, Dennis. Eskadronchef. Tale afholdt 28.02.2013 (transskriberet efter lydfil)

Hejlesen, Dennis. Eskadronchef. Tale afholdt 28.02.2014 (transskriberet efter lydfil)

Volshøj, Bjarke. Interview gennemført 8.4.2013 af T. D. Christensen.

Websider

Dragonregiment, H. J. „Historien bag Jydske Dragonregiment.“ 2015, from [http://forsvaret.dk/JDR/Om Jydske Dragonregiment/Jydske Dragonregiments Historie/Pages/default.aspx](http://forsvaret.dk/JDR/Om%20Jydske%20Dragonregiment/Jydske%20Dragonregiments%20Historie/Pages/default.aspx) . Besøgt 21.06.2016.

Kjær, Tommy. „Niels Kjeldsen – en helt fra 1864.“ Jydske Dragonregiments hjemmeside. Besøgt 21.06.2016. <http://forsvaret.dk/JDR/Om%20Jydske%20Dragonregiment/Jydske%20Dragonregiments%20Historie/H%C3%A6fter/Documents/Artikel%20vedr%20dragon%20Niels%20Kjeldsen.pdf>

Sørensen, Ulrik: „1. Kampvogneskadrons historie.“ Besøgt 8.10.2015. [http://forsvaret.dk/JDR/PANSERBATALJONEN/ENHEDER/1 KVESK/Pages/default.aspx](http://forsvaret.dk/JDR/PANSERBATALJONEN/ENHEDER/1%20KVESK/Pages/default.aspx)

English Summary

1864 – a usable past in a Danish squadron

The article sheds light on the use of history in a Danish dragoon squadron. Raising the question how and why a soldier, Niels Kjeldsen, from the Second Schleswig War (1864) is used in a present time Danish dragoon squadron – the answer points to processes of heroization within the squadron. Analysis shows that the squadron leaders construct Niels Kjeldsen as a heroic symbol and use him to inspire and discipline the soldiers in the squadron. The conclusions are based on analysis of visual representations, interviews and public speeches.